

A fővárosi és vármegyei kormányhivatalok szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi területen 2024. évben lefolytatott ellenőrzéseinek országos szintű tapasztalatai

Az ellenőrzések általános tapasztalata szerint a gyermekvédelmi intézmények és a gyámhatóságok működését alapvetően a jogszerűsége, a gyermekek érdekeinek szem előtt tartására és a szakmai igényességre való törekvés jellemzi. A kormányhivatalok és az érintett intézmények közötti együttműködés számos esetben eredményesnek bizonyult, és hozzájárult a felmerülő nehézségek gyorsabb azonosításához, illetve kezeléséhez.

Kiemelendő az a preventív szemlélet, amely több helyen megfigyelhető volt: az intézmények törekedtek arra, hogy ne csupán a jogszabályi megfelelést biztosítsák, hanem szakmai iránymutatások mentén is fejlődjenek. A rendszeres visszajelzések, szakmai fórumok és egyeztetések segítettek az intézmények működésének további javítását.

Az ellenőrzések során több példaértékű jó gyakorlat is felszínre került. Ilyen volt például a gyermekjogi képviselőkkel való aktív kapcsolattartás, az egyéni szükségletekre szabott gondozási tervek alkalmazása, valamint a különböző szakterületek közötti együttműködés intézményesített formái. Ezek a pozitív tapasztalatok más intézmények számára is követendő mintát jelenthetnek.

A szakember-ellátottság kérdése azonban több helyen kihívást jelentett. Különösen a pszichológusok, gyermekfelügyelők, nevelők és fejlesztőpedagógusok esetében mutatkozott hiány. A fluktuáció, valamint az utánpótlás biztosításának nehézségei egyes esetekben megnehezítették az ellátás stabilitását. A fenntartók törekedtek a jogszabályban rögzített minimumfeltételek teljesítésére, de az új munkatársak betanítása, mentorálása és a rendszeres továbbképzések biztosítása további megerősítést igényel.

A tárgyi feltételek tekintetében – különösen az állami fenntartású intézmények esetében – több helyszínen korszerűsítésre szoruló infrastruktúra, elhasználódott berendezések, valamint karbantartási hiányosságok kerültek feltárára. A fenntartók számos esetben megtették a szükséges intézkedéseket a feltárt problémák orvoslására, ezek nyomon követését a kormányhivatalok utóellenőrzésekkel biztosították.

A nevelőszülői hálózatok működése összességében stabil képet mutat, azonban a férőhelyek bővítése és az új nevelőszülők toborzása országszerte aktuális és folyamatos feladatként jelentkezik. A jelentések alapján különösen a speciális szükségletű gyermekek elhelyezése, valamint a testvérsorok együttes elhelyezésének biztosítása okozott nehézséget.

Az adminisztratív és dokumentációs folyamatok vizsgálata során jellemzően kisebb formai hiányosságokat, pontatlanságokat állapítottak meg a kormányhivatalok, melyeket szakmai támogatással, iránymutatásokkal és egyeztetésekkel segítettek kijavítani. Ez a támogató megközelítés hozzájárult ahhoz, hogy a rendszer egészére nézve az adminisztratív megfeleléség folyamatosan javuló tendenciát mutat.

A 2024. évi hatósági ellenőrzések részletes képet adtak a gyermekvédelmi ellátórendszer működéséről, erősségeiről és fejlesztendő területeiről. Megállapítható, hogy a hatóságok és az intézmények közötti együttműködés eredményes volt, a feltárt hiányosságok orvoslására célzott intézkedések születtek. Az ellenőrzések nem csupán az ellenőrzött intézmények számára jelentettek visszacsatolást, hanem szakmai párbeszédet is generáltak, amely elősegítette a

jogkövető működés megerősítését és a gyermekek számára nyújtott szolgáltatások minőségének javítását.

A szociális és gyermekjóléti szolgáltatások területén is a kormányhivatalok munkatársai igyekeztek átfogó képet kapni az ellenőrzött intézmények szervezeti kereteiről, személyi és tárgyi feltételeiről, szakmai tevékenységéről, valamint a kötelező dokumentáció vezetéséről. Általánosságban elmondható, hogy a szociális és gyermekjóléti szolgáltatók, intézmények alapvetően törekedtek a jogszerű és szakszerű, a szakmai útmutatókban foglaltak szerinti működésre.

E szolgáltatások terén is jelentős kihívást okozott a szakember-ellátottság. A fenntartók törekedtek a jogszabályban rögzített minimumfeltételek teljesítésére, de nehezen tölthetők be a megüresedett álláshelyek, és a munkakör betöltéséhez szükséges képesítési előírások alóli ideiglenes felmentéssel foglalkoztatottak száma magas. Több helyen nem volt megfelelő a dolgozók munkaköri besorolása. A magas fluktuáció, valamint a szakember utánpótlás biztosításának nehézségei e területen is megnehezítették az ellátás stabilitását.

A tárgyi feltételek tekintetében több esetben a szociális intézmények elhelyezésére szolgáló épületek, azok berendezési tárgyai állagának romlása volt tapasztalható, hiányzott a karbantartás, illetve az akadálymentesítés csak részben valósult meg az épületek építészeti adottságaira figyelemmel.

A kötelező dokumentáció terén jellemzően a szakmai programok, szervezeti és működési szabályzatok hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelő aktualizálásának hiánya, egyes esetekben a dokumentáció hiányos adattartalommal való vezetése volt tapasztalható. A dokumentációs fegyelem javítását a kormányhivatalok szakmai támogatással igyekeztek segíteni.

Jó gyakorlatként kiemelhető, hogy egyes intézmények a koronavírusjárvány óta továbbra is fokozott figyelmet fordítanak a szezonális járványokra, bevitt fertőzések elkerülésére, szorosan együttműködve a népegészségügyi hatósággal.

Összességében a kisebb-nagyobb hiányosságokat a fenntartók orvosolták, más esetekben szükség volt jogkövetkezmények alkalmazására (határidő tűzése a hiányosság, jogsértés megszüntetésére és a jogszerű működés helyreállítására; hatósági szerződés meghosszabbítása, megkötése; ritka esetben igazgatási bírság kiszabása).

A kormányhivatalok szakmai egyeztetésekkel, konzultációs lehetőség biztosításával, a jogszabályváltozásokra való figyelemfelhívással, jogértelmezési kérdések megválaszolásával rendszeresen segítették a hiányosságok felszámolását, az intézmények működésének javítását.